Четвъртък, 10 март 2022 г.

P9_TA(2022)0080

Унищожаване на културно наследство в Нагорни Карабах

Резолюция на Европейския парламент от 10 март 2022 г. относно унищожаването на културното наследство в Нагорни Карабах (2022/2582(RSP))

(2022/C 347/18)

Европейският парламент,

— като взе предвид своите предходни резолюции относно Армения и Азербайджан,

— като взе предвид своята резолюция от 16 февруари 2006 г. относно културното наследство в Азербайджан ([1]),

— като взе предвид своята резолюция от 17 февруари 2022 г. относно изпълнението на общата външна политика и политика на сигурност — годишен доклад за 2021 г. ([2]),

— като взе предвид съвместното изявление от 9 декември 2021 г. на председателя на делегацията за връзки с Южен Кавказ, постоянния докладчик на Европейския парламент за Армения и постоянния докладчик на Европейския парламент за Азербайджан относно определенията на Международния съд от 7 декември 2021 г. по делата между Армения и Азербайджан,

— като взе предвид докладите на Европейската комисия на Съвета на Европа срещу расизма и нетърпимостта,

— като взе предвид съвместното съобщение на Комисията и на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност от 18 март 2020 г., озаглавено „Политиката за Източното партньорство след 2020 г.: Повишаване на устойчивостта — Източно партньорство, което постига резултати в полза на всички“ (JOIN(2020)0007),

— като взе предвид Икономическия и инвестиционен план за държавите от Източното партньорство,

— като взе предвид изявлението на съпредседателите на групата „Минск“ на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) от 11 ноември 2021 г., в което отново се подчертава значението на защитата на историческите и културните обекти в региона,

— като взе предвид определенията на Международния съд от 7 декември 2021 г.,

— като взе предвид заключенията на Съвета от 21 юни 2021 г. относно подхода на ЕС към културното наследство в конфликти и кризи,

— като взе предвид Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на световното културно и природно наследство от 16 ноември 1972 г.,

— като взе предвид Декларацията на ЮНЕСКО относно умишленото унищожаване на културно наследство от 17 октомври 2003 г.,

— като взе предвид Международния пакт за граждански и политически права от 16 декември 1966 г.,

— като взе предвид Европейската културна конвенция, преразгледаната Европейска конвенция за защита на археологическото наследство и Рамковата конвенция за защита на националните малцинства, по които Армения и Азербайджан са страни,

— като взе предвид Хагската конвенция от 1954 г. за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт, по която Армения и Азербайджан са страни, и протокола към нея, приложим за окупираните територии, и Втория протокол относно засилената защита на културните ценности, които забраняват „всяко изменение или промяна на използването на културни ценности, които са предназначени за укриване или унищожаване на културни, исторически или научни доказателства“,

([1]) ОВ C 290 E, 29.11.2006 г., стр. 421.
([2]) Приети текстове, P9_TA(2022)0039.

— като взе предвид Всеобщата декларация за правата на човека от 10 декември 1948 г.,

— като взе предвид Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация от 21 декември 1965 г.,

— като взе предвид член 144, параграф 5 и член 132, параграф 4 от своя Правилник за дейността,

А. като има предвид, че унищожаването или оскверняването на паметници или обекти на културното, религиозното или националното наследство нарушава принципите на Европейския съюз;

Б. като има предвид, че 1 456 паметници, предимно арменски, попаднаха под контрола на Азербайджан след прекратяването на огъня на 9 ноември 2020 г.; като има предвид, че Азербайджан причини значителни преднамерени щети на арменското културно наследство по време на войната през 2020 г., особено по време на обстрелването на църквата „Газанчи“, катедралата „Светия спасител/„Газанчецоц“ в Шуша/Шуши, както и разрушаването, промяната на функциите или повреждането на други църкви и гробища по време на конфликта и след него, като например Зоравор Сурб Аствацацин в близост до град Мехакаван и Сейнт Йегише в село Матагхис в Нагорни Карабах; като има предвид, че по време на посещението си в арменската църква в Цакури, която датира от 12-ти век, президентът Алиев обяви, че ще премахне нейните арменски надписи;

В. като има предвид, че както се посочва в Декларацията на ЮНЕСКО относно умишленото унищожаване на културно наследство от 2003 г., културното наследство е важен компонент на културната идентичност на общностите, групите и отделните лица, както и на социалното сближаване, така че умишленото му унищожаване може да има неблагоприятни последици за човешкото достойнство и правата на човека;

Г. като има предвид, че разрушаването на обекти на културното наследство, артефакти и предмети допринася за ескалацията на враждебните действия, взаимната омраза и расовите предразсъдъци между и в рамките на обществата;

Д. като има предвид, че зачитането на малцинствата, включително опазването на тяхното културно наследство, е част от европейската политика за съседство; като има предвид, че европейската политика за съседство има за цел да установи партньорство с Армения и Азербайджан въз основа на общи ценности;

Е. като има предвид, че последният въоръжен конфликт във и около Нагорни Карабах приключи след споразумение за пълно прекратяване на огъня във и около Нагорни Карабах между Армения, Азербайджан и Русия, което беше подписано на 9 ноември 2020 г. и влезе в сила на 10 ноември 2020 г.;

Ж. като има предвид, че множество църкви, джамии, каменни кръстове и гробища се намират в Нагорни Карабах;

З. като има предвид, че на 7 декември 2021 г. Международният съд посочи в своето определение, че Азербайджан „трябва да предприеме всички необходими мерки за предотвратяване и наказване на актове на вандализъм и оскверняване, засягащи арменското културно наследство, включително, но не само, църкви и други места за богослужение, паметници, забележителности, гробища и артефакти“; като има предвид, че Международният съд нареди на Армения и Азербайджан „да предприемат всички необходими мерки за предотвратяване на подбуждането и насърчаването на расова омраза“; като има предвид, че Международният съд нареди на Азербайджан да „защитава от насилие и телесни повреди всички лица, заловени във връзка с конфликта през 2020 г., които остават задържани“; като има предвид, че в определенията си Международният съд посочва, че „и двете страни трябва да се въздържат от всякакви действия, които биха могли да утежнят или разширят спора пред Съда или да затруднят разрешаването му“;

И. като има предвид, че ЮНЕСКО потвърди задължението на държавите да опазват културното наследство в съответствие с условията на Хагската конвенция от 1954 г. за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт и предложи да се проведе мисия на независими експерти, за да се изготви предварителен опис на значимите културни ценности, като първа стъпка към ефективното опазване на наследството на региона;

Й. като има предвид, че опазването на културното наследство играе ключова роля за насърчаването на траен мир чрез насърчаване на толерантността, междукултурния и междурелигиозния диалог и взаимното разбирателство, както и на демокрацията и устойчивото развитие;

К. като има предвид, че културните ценности имат голямо културно, художествено, историческо и научно значение и трябва да бъдат защитавани от незаконно присвояване, повреждане и унищожаване; като има предвид, че арменските църкви и манастири са част от най-старото християнско наследство в света и част от общото наследство на човечеството;

Четвъртък, 10 март 2022 г.

Л. като има предвид, че по делото пред Международния съд бяха отправени сериозни твърдения за участието на органите на Азербайджан в разрушаването на гробища, църкви и исторически паметници в Нагорни Карабах;

М. като има предвид, че дългогодишният конфликт оказа катастрофално въздействие върху културното наследство на Нагорни Карабах и региона; като има предвид, че през последните 30 години Азербайджан извърши необратимо разрушаване на религиозното и културното наследство, по-специално в Автономната република Нахичеван, където бяха разрушени 89 арменски църкви, 20 000 гроба и над 5 000 паметни плочи; като има предвид, че това се случи и в бившите зони на конфликт, върнати от Армения на Азербайджан, по-специално почти пълното унищожаване и ограбване на Агдам и Фузули;

Н. като има предвид, че първата война в Нагорни Карабах доведе до повреждането или унищожаването на азербайджанско културно наследство, включително културни и религиозни обекти, изоставени от азербайджанците, които бяха вътрешно разселени в региона: като има предвид, че тези обекти са били разрушени, частично унищожени, пренебрегвани или са били демонтирани за строителни материали;

О. като има предвид, че премахването на следите от арменското културно наследство в региона Нагорни Карабах се постига не само чрез неговото увреждане и унищожаване, но и чрез фалшифициране на историята и опити то да бъде представено като наследство на т.нар. Кавказка Албания; като има предвид, че на 3 февруари 2022 г. министърът на културата на Азербайджан, Анар Каримов, обяви създаването на работна група, която да отговаря за премахването на „фиктивните следи, изписани от арменци върху албански религиозни храмове“;

1. решително осъжда продължаващата политика на Азербайджан за заличаване и отричане на арменското културно наследство във и около Нагорни Карабах в нарушение на международното право и неотдавнашното решение на Международния съд;

2. отчита факта, че заличаването на арменското културно наследство е част от по-широк модел на систематична политика на държавно равнище за арменофобия, исторически ревизионизъм и омраза към арменците, насърчавана от азербайджанските органи, включително дехуманизация, възхваляване на насилието и териториални претенции срещу Република Армения, които застрашават мира и сигурността в Южен Кавказ;

3. подчертава, че културното наследство има универсално измерение като свидетелство за историята, неделимо от идентичността на народите, което международната общност трябва да защитава и съхранява за бъдещите поколения; подчертава колко е важно богатото културно наследство на региона; настоятелно призовава всички държави да предприемат необходимите мерки, за да гарантират опазването на обектите на нематериалното културно наследство, намиращи се на територията под техен контрол; изразява съжаление относно факта, че конфликтите в региона Нагорни Карабах доведоха до разрушаването, плячкосването и разграбването на общо културно наследство, което подхранва допълнително недоверието и враждите;

4. припомня, че историческият ревизионизъм и заличаването и разрушаването на културното или религиозното наследство противоречат на определението на Международния съд от 7 декември 2021 г., както и на резолюцията на Парламента от 20 май 2021 г. ([3]);

5. признава, подобно на прокуратурата на Международния съд, че културното наследство представлява уникално и важно свидетелство за културата и идентичността на народите и че разрушаването и унищожаването на културното наследство, независимо дали е материално или нематериално, представлява загуба за засегнатите общности, както и за международната общност като цяло;

6. приветства централната роля на ЮНЕСКО за опазването на културното наследство и за насърчаването на културата като средство за сближаване на хората и подпомагане на диалога;

7. приветства предложението на ЮНЕСКО за изпращане на независима експертна мисия и призовава тя да бъде изпратена незабавно; подчертава, че Азербайджан трябва да предостави безпрепятствен достъп до всички обекти на културното наследство, за да може мисията да изготви опис на място и да види какво се е случило с обектите;

([3]) Резолюция на Европейския парламент от 20 май 2021 г. относно военнопленниците след последния конфликт между Армения и Азербайджан (ОВ C 15, 12.1.2022 г., стр. 156).

8. категорично настоява Азербайджан да предостави възможност на ЮНЕСКО за достъп до обектите на културното наследство, които се намират на териториите под негов контрол, за да може да продължи техният опис, както и Азербайджан да гарантира тяхната защита; настоятелно призовава Азербайджан да гарантира, че преди провеждането на мисия на ЮНЕСКО за оценка не се извършват намеси в обекти на арменското културно наследство, както и че се провеждат консултации с арменски и международни експерти в областта на културното наследство преди провеждането на интервенции в обекти на арменското културно наследство и че посочените експерти участват непосредствено при извършването на интервенциите; призовава за пълното възстановяване на тези и други разрушени обекти и за по-значимо участие на международната общност, по-специално ЮНЕСКО, в опазването на обектите от Списъка на световното културно и природно наследство, разположени в региона;

9. призовава ЕС да участва активно в усилията за защита на културното наследство, изложено на риск в Нагорни Карабах, по-специално чрез разгръщане на механизми за улесняване на проучвателната мисия на ЮНЕСКО; насърчава всички инициативи, включително частните, имащи за цел да се спомогне за опазването на това наследство; предлага да се използва Сателитният център на ЕС (SatCen), за да се осигурят сателитни изображения с цел да се подпомогне определянето на външното състояние на застрашеното наследство в региона;

10. подчертава необходимостта към защитата на историческото и културното наследство да се подходи в рамките на по-широките усилия за решаване на конфликта между Армения и Азербайджан и за окончателно определяне на статута на Нагорни Карабах; в този контекст призовава Азербайджан да се откаже от своите максималистични цели, милитаристичен подход и териториални претенции срещу Армения и да участва добросъвестно в преговорите под егидата на групата „Минск“ на ОССЕ относно окончателния статут на Нагорни Карабах;

11. подчертава, че мерките, посочени в определенията на Международния съд от 7 декември 2021 г., трябва да бъдат предприети незабавно; подчертава, че във връзка с всички нови случаи на унищожаване или извършване на промени по отношение на културното наследство следва незабавно да бъдат предприети мерки от страна на международната общност;

12. призовава Азербайджан да изпълни изцяло временното решение на Международния съд, по-специално като „се въздържа да потиска арменския език, да унищожава арменско културно наследство или по друг начин да премахва съществуването на историческо арменско културно присъствие или да възпрепятства достъпа и ползването му от страна на арменците“ и като „възстанови или върне всички арменски културни и религиозни сгради и обекти, артефакти или предмети“;

13. отново призовава ЕС да включи клауза за защита на археологическите и историческите обекти в плановете за действие, от които се ръководи партньорството между ЕС, от една страна, и Армения и Азербайджан, които участват в европейската политика за съседство, от друга страна;

14. подчертава, че зачитането на правата на малцинствата, включително историческото, религиозното и културното наследство, е съществена предпоставка за ефективното прилагане на европейската политика за съседство и за създаването на условия, благоприятстващи следвоенното възстановяване, истинското помирение и добросъседските отношения между Армения и Азербайджан;

15. призовава правителствата на Азербайджан и Армения, с подкрепата на международната общност, да гарантират ефективни разследвания на всички твърдения за нарушения на международното право, включително по отношение на опазването на културното наследство;

16. призовава ЕС и държавите членки да продължат да подкрепят работата на международните организации, насочена към защита на културното и религиозното наследство;

17. призовава ЕС и държавите членки да продължат да подкрепят предоставянето на спешна хуманитарна помощ;

18. призовава ЕС и държавите членки да подкрепят организациите на гражданското общество в Армения и Азербайджан, които действително допринасят за постигането на помирение;

19. призовава ЕС, ЮНЕСКО, Съвета на Европа и ОССЕ съвместно да насърчават и подкрепят усилията, насочени към опазване на културното и религиозното наследство;

20. призовава Комисията да използва всички налични лостове за предотвратяване на актове на вандализъм, унищожаване или извършване на промени по отношение на културното наследство в Нагорни Карабах;

21. подчертава, че усилията на международната общност за опазване на културното наследство са от съществено значение за полагането на основите за траен мир в региона;

22. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на заместник-председателя на Европейската комисия / върховен представител на Европейския съюз по въпросите на външните работи и политиката на сигурност, на Съвета, на Комисията, на правителството и президента на Армения, на правителството и президента на Азербайджан, на генералния секретар на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, на генералния секретар на Съвета на Европа, на генералния директор на ЮНЕСКО и на генералния секретар на Организацията на обединените нации.